

Kartlegging av implementeringen av CRPD i norske kommuner

Lettlestversjon av rapporten

Forord

På oppdrag fra Bufdir har Menon Economics laget en rapport som heter: «Kartlegging av implementeringen av CRPD i norske kommuner». Bufdir står for Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

CRPD står for FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne.

Konvensjonen sier at personer med nedsatt funksjonsevne skal ha de samme rettighetene og mulighetene som andre. Vi undersøker hvordan kommunene jobber med å få til dette.

I denne lettleste versjonen oppsummerer vi det viktigste fra hovedrapporten. Vi håper mange vil lese denne lettleste versjonen og ha nytte av den.

Takk til alle som har svart på spørreundersøkelser og deltatt i intervjuer.

Menon Economics er ansvarlige for innholdet i rapporten.

Utgitt februar 2026.

Prosjekteier var Simen Pedersen.

Prosjektleder var Iselin Kjelsaas.

Prosjektmedarbeidere var Mathie Rødal og Thea
Lyse Sævik.

Eksperttrådgiver var Kjersti Skarstad.

1 Om rapporten

Buudir ba Menon Economics undersøke hvordan kommuner og statsforvaltere jobber med CRPD. Statsforvalteren er statens representant i fylket, og gir blant annet veiledning og fører tilsyn med kommunene.

Målet med rapporten er å vise hva som fungerer bra, og hva som ikke fungerer så bra.

Vi gir anbefalinger til staten og kommunene om hva som bør bli bedre.

For å lage rapporten har vi brukt flere kilder.

Vi har brukt spørreundersøkelser til kommunedirektører, skoleledere og boligledere.

Vi har også intervjuet statsforvaltere og noen kommuner.

I tillegg har vi brukt forskning og offentlige dokumenter.

2 Hva fant vi

Mange i kommunene har hørt om CRPD.

Men CRPD er ofte ikke noe ledelsen i kommunene jobber mye med.

CRPD er ofte heller ikke skrevet inn i planer og rutiner.

Arbeidet blir ofte avhengig av noen få personer, og det settes ofte av liten tid til å jobbe med CRPD i kommunene.

Størrelsen på kommunen betyr noe.

Store kommuner har oftere bedre planer og flere folk som kan jobbe godt med CRPD.

Små og mellomstore kommuner har oftere mindre tid og færre folk som kan jobbe godt med CRPD.

Dette betyr at kommuner jobber forskjellig med CRPD.

Da er det en fare for at funksjonshemmede får ulike muligheter og rettigheter fordi de bor i forskjellige kommuner.

Det kan også være at ulike grupper får ulik oppfølging.

3 Hva fungerer bra

Vi ser flere ting som fungerer bra.

Mange ansatte og ledere ønsker å jobbe med CRPD og synes det er viktig.

Flere lærer mer om CRPD enn før.

Flere kommuner har kurs, fagdager og e-læring om CRPD.

Kommunene sier de gjør mange ting for at flere skal kunne være med, og for å tilrettelegge bedre.

Intervjuer tyder på at noen steder har arbeidet med CRPD blitt bedre fra 2024 til 2025.

4 Hva fungerer ikke godt

Vi ser også flere utfordringer.

Mange har hørt om CRPD, men kunnskapen blir ikke alltid brukt av ledelsen av kommunen.

CRPD blir ikke alltid brukt i kommunens viktigste planer.

Det betyr at kommunen kan glemme å tenke på CRPD når de planlegger arbeid.

Arbeidet er ofte avhengig av noen få personer.

Noen få ansatte kan ofte mye om CRPD. Hvis de slutter eller bytter jobb, kan arbeidet stoppe opp.

Kommuner og statsforvaltere er ikke enige i hvor godt kommunene jobber med CRPD.

Mange kommuneledere mener at kommunen jobber «middels godt» eller bedre med CRPD.

Statsforvaltere, tilsyn, forskning og brukerundersøkelser mener arbeidet er for dårlig eller at mye må gjøres bedre.

De peker særlig på utfordringer med

- selvbestemmelse
- bolig

- universell utforming
- transport
- inkluderende opplæring

5 Hvorfor blir det forskjeller mellom kommuner

Kommunene er forskjellige, og har ulike muligheter og ressurser.

Store kommuner har oftere viktige personer som kan mye om CRPD.

De har også oftere faste rutiner for informasjon og læring om CRPD.

Store kommuner har oftere mer planer for hvordan de i kommunen skal lære om CRPD og hvordan de skal jobbe med det.

Små og mellomstore kommuner sier oftere at de har lite tid og få folk.

De sier de også oftere har færre fagmiljøer som kan støtte arbeidet.

Når kommuner har ulik tid å sette av til CRPD-arbeidet og jobber ulikt, kan rettigheter til funksjonshemmede bli fulgt opp forskjellig fra kommune til kommune.

6 CRPD i praksis

Mange kommuner gjør mye,
men det er fortsatt store utfordringer.

Kommunene beskriver flere tiltak de gjør.

For eksempel

- universell utforming av bygg og uteområder
- tilrettelagte boliger
- støtte- og ledsagerordninger
- aktivitetstilbud
- tilrettelegging i skole og fritid

Samtidig peker kommunene på flere utfordringer.

For eksempel

- liten tid
- dårlig økonomi
- uklare rutiner
- vanskelige prioriteringer

Mange vil jobbe bedre med CRPD,
men mulighetene for å gjøre det oppleves ofte ikke gode nok.

7 Hva betyr dette

CRPD handler om rettigheter.

Det betyr at rettighetene må fungere i hverdagen, der folk bor, går på skole og får tjenester.

Vi ser at det ofte er forskjell mellom det CRPD sier at kommunene skal gjøre, og det som skjer i praksis.

For at det skal bli bedre over tid må ledelsen ta ansvar.

Kommunene må jobber mer planlagt med kunnskap og opplæring enn i dag.

De må ha enkle verktøy og opplæring som retter seg mot de områdene folk jobber med i kommunen.

Og de må velge noen viktige områder å jobbe med over tid, ikke bare litt her og der.

Funnene peker på et gap mellom det CRPD krever, og det som ofte skjer i praksis.

8 Hva må gjøres videre

For at CRPD skal fungere bedre i praksis, må arbeidet vare over tid.

Og det må være godt planlagt hvordan man skal jobbe med det.

Nedenfor presenterer vi de viktigste anbefalingene vi har til staten og kommunene om hva de bør gjøre.

8.1 Hva må staten gjøre?

1. Gjør CRPD-arbeidet langsiktig.

CRPD må ikke bli et kortvarig prosjekt.

Arbeidet må fortsette over flere år.

Og det må være tydelig styrt av gode ledere.

2. Gi statsforvalterne nok tid og penger til å jobbe med CRPD.

Statsforvalterne trenger tid, opplæring og flere ansatte til å jobbe med CRPD.

Arbeidet med CRPD bør være en fast del av tildelingsbrevet til statsforvalterne. Tildelingsbrevet sier hva statsforvalteren skal gjøre, og hva de får penger til.

3. Lag verktøy som kan brukes i praksis.

Kommunene trenger konkrete hjelpemidler.

For eksempel maler, sjekklister og eksempler som kan brukes i planverk, vedtak og tjenester.

4. Gi kommunene nok tid og hjelp til arbeidet.

Kommunene er forskjellige. Noen har mange ansatte og bedre økonomi, andre har færre ansatte og dårligere økonomi.

Staten må ta hensyn til dette, og gi ekstra hjelp til kommuner som trenger det.

Hvis ikke kan forskjellene mellom kommuner bli større enn i dag.

8.2 Hva må kommunene gjøre?

1. Sørge for at arbeidet med CRPD følges opp i kommunes planer og av kommunens ledelse.

De må snakke om CRPD og passe på at arbeidet med CRPD blir gjort.

CRPD bør også skrives inn i viktige planer.

Da blir det lettere å prioritere i praksis.

2. Gi ansatte systematisk opplæring.

Mange har hørt om CRPD.

Men få har fått opplæring over tid.

Kommunen bør lage en plan for opplæring for ledere og ansatte og gjennomføre den.

3. Gjør ansvaret tydelig og mindre sårbart.

CRPD-arbeidet må ikke være avhengig av én ildsjel eller én kontaktperson.

Kommunen bør plassere ansvar på ledernivå og jobbe på tvers av sektorer.

4. Bruk medvirkning og erfaringer aktivt.

Råd for personer med funksjonsnedsettelse og andre brukerstemmer må involveres tidlig.

Kommunen bør også lære av klager, tilsyn og brukerundersøkelser.

5. Prioriter noen viktige områder og gjør CRPD praktisk.

Kommunen bør prioritere områder der utfordringene ofte er størst.

For eksempel skole, bolig, universell utforming og transport.

CRPD bør brukes som et praktisk verktøy i hverdagen i tjenestene.

Når staten og kommunene jobber bedre og mer langsiktig, kan CRPD bli en del av hverdagen. Da kan rettighetene fungere bedre i praksis.

Hvis du vil lese mer om funnene og anbefalingene i rapporten, kan du lese hovedrapporten (full versjon).

Hovedrapporten finnes på menon.no sine nettsider.

Menon
Economics

Menon Economics

Sørkedalsveien 10 B, 0369 Oslo

+47 909 90 102

post@menon.no

menon.no